

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא ז.

ובעל חוב דינו צנינונים. במס' גיטין בפרק הנזקין (ד' מ:):
וכי סימא קסבר ר"ע בו. אפילו הכי לא גמרינן הקדש מיניה דאיכא
 למיפרכי מה ל"ב"ח שכן יפה כחו צנוקין שההדיט הוא נוטל צהדיקו
 מן העידית: **תאמר דהקדש שהורע כמו צנוקין.** ללא שקיל נוק
 מילי: **דמניא ר"ע בן מנסיא בו.**

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

נא א מיי פ"ט מהל' מלוה וזה הלכה א
 סנה עשין לז טו"ע ח"מ
 סי קב סעף א'
נב ב מיי פ"ח מהל' מקי
 ממון הלכה ב ופ"ח
 הלכה י סנה עשין ס טור
 ש"ע ח"מ סי' שפט סעף
 ב וסי' ט"ז סעף א'
נג ג מיי' פ"ח מהלכות
 ממנוט עיי' הלכה טו
 טו"ע ח"מ סי' רנ"ג סעף
 ג:

רבינו חננאל

ר' עקיבא אומר לא בא
 הכתי' אלא לגבות לניזקין
 מן העדית וקל וחומר
 להקדש. ודבר ליה כו'
 שמעו' בן מנסיא. רמי
 ליה אביי לרבא, לר'
 עקיבא דקתני מיטב שדהו
 שלמיק, והתניא כסף
 ישיב לבעלי לרבות שוה
 כסף. פי' ישיב כל מה
 משלם המזיק השבה
 חייא. בדרייה תלה רחמי'
 רבתי. ישיב. ופריך אם
 בא המזיק לשלם מעצמו,
 כל מה שירצה משלם.
 ואם דוחה מלשלם וביד'
 גובין ומצויין ממנו, אין
 גובין אלא מיטב. ודייק
 רב עולא מדרבתי יושלם
 ש"מ על כרחו. ואקשו
 עליה מי כתיב ישלם,
 אדרבה ישלם מרעהו
 משמע פי' מאכילין אותו
 מעשר עני עד מחצה,
 אם הוולו נכסיו משום
 רדיחיק לוביני מאכילין
 אותו מעשר עני עד שיעור
 שאין דרך לזול יתר מיכן.

זרגל ולא בלדס המזיק אלא צאומר הרי עלי מנה וכן משמע צמתי'
 דתנא (לקמן דף ט:): נכסים שאין בהם מעילה ואכולהו אצות קאי ואפילו
 צנוקין דלדס למאן דאמר מנבעה זה ארס והא דאמר שמואל בשאל
 (ב"מ ד' ט:): כי יאכל פרט לנזיק דלא משלם חומש ומשמע הא קרן
 חייב היינו מדרבנן ונראה דשאר
 נזקין דפטרי בהקדש גמריי דמקין
 ומאלס ומזבור דפטרי צו פסולי
 המוקדשים וכ"ש הקדש וא"ת הכי
 ילפינן שן מכולהו מה לנן שיש הגאה
 להיקא וי"ל דיומר ראו להתחייב
 אדס המזיק בדיס ממזיק ע"י שילוח
 צעירה וא"ת רעהו דתנא רחמנא
 למה לי הא מוכי יאכל נפקא ל"ב כי
 במסכת מעילה (דף י"ג). מקיש רחמנא
 הקדש לתרומה מה תרומה כתיב כי
 יאכל פרט לנזיק אף הקדש כל מילי
 דאכילה ומזיק ליה פטור ולא דוקא
 מידי דאכילה כדאימא תמס וי"ל דלי
 לאו דאשכחן דפטור מזיק הקדש לא
 הוה דרשין מני יאכל פרט לנזיק
 אלא למעט חומש לחודי ואע"ג כי
 יאכל בתרומה כתיב ושם חייב מזיק
 קרן דממון דכתיב הוא מ"מ מהאי
 קרא דכי יאכל לא נפיק אלא מקרא
 אחרניא דהו כגול צנירו ומזיקו
 ומיהו למ"ד (לקמן טו). דאיכא כופר
 זרגל לא אחיא מכל הני דמה לקרן
 ואלס וצור דלא משלם כופר צפטס
 ראשונה ולצני טרפון דאית ליה
 (ס"ג) כופר שלם צתס נימא:

אובעל חוב בנינונית וכי תימא סבר ר"ע כל
 בעל חוב נמו בעידית איכא למיפרכי מה
 לבעל חוב שכן יפה כחו צנוקין תאמר
 בהקדש שהורע כחו צנוקין לעולם דגנה
 תורא דידן לתורא דהקדש ודקא קשיא לך
 שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש
 ר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא דתניא א"ר ש'
 בן מנסיא אומר שור של הקדש שגנה שור
 של הדיוט פטור שור של הדיוט שגנה שור
 של הקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם
 אי הכי ר' ישמעאל ור"ע מומאי דבעידית דניוק
 וזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ"ע בדניוק
 שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא
 ורבנן קמפלגי ר"ע סבר כר"ש בן מנסיא ור'
 ישמעאל סבר כרבנן א"ב מאי לא בא
 הכתוב ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר
 רב אשי תניא בהדיא מיטב שדהו ומיטב
 כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב
 כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר
 מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק;
 רמי ליה אביי לרבא כתיב מיטב שדהו
 ומיטב כרמו ישלם מיטב אין מידי אחרניא
 לא והתניא ²³ ישיב לרבות שוה כסף ואפילו
 סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו
 אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב
 ישלם בעל כרחו א"ל אביי מי כתיב ישולם
 ישלם כתיב מדעתו משמע אלא אמר אביי
 כדמר דתניא יהי שהיו לו בתים שדות וכרמים
 ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר
 עני עד מחצה והוי בה מר היכי דמי אי
 הוול ארעתא דכ"ע וידייה נמי זל בהדייהו
 אפילו טובא נמי ליספי ליה דהא זול דכ"ע
 נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא
 וידייה אידי דעייל ונפיק אזוי זל ארעיה
 אפילו

מזיבורית מאי ק"ו להקדש גריעותא הוא וקשה לפי דאין זה גריעותא
 אלא חומרא דר"י פטור לגמרי מזיק את ההקדש ור"ע מחייבו ג"ש
 ולענין מיטב נמי חשיבות הוא דמשלם ממיטב דניוק ולא מגורע
 דניוק ונראה לר"י דה"פ מאי ק"ו להקדש דלענין חיובא מזיק בהקדש
 לא קאמר דהא מקרא דר"ש נפקא אלא לענין מיטב קאמר ולא
 הוה לר"ע לאהדורי לרבי ישמעאל ק"ו להקדש כיון דרבי ישמעאל
 היה מודה בכך אי לאו משום דפטור ליה לגמרי:
ישיב לרבות שוה כסף. צפ"ק דקדושין (דף טו. סו). דרשין נמי
 הכי גבי עבד עברי ויש [שום] לריכותא (ש"ס דף ג. בתוספות
 ד"ה צפוטעו): **ישלם** מדעתו משמע. וא"ת דנפיק הרורע
 (חולין ק' קל: ועס ד"ה תנא) ישלם בעל כרחו משמע דקאמר תנא תני
 ישלם דברי ר' אליעזר ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן וי"ל דהתם
 לא קאמר אלא דלא הוי מדת חסידות אלא בדין חייב ועוד אמר
 ר"ת דה"ק תנא תני ישלם דברי רבי אליעזר ופליגי רבנן עליה ואת
 לפרש התם כן: **מי** שהיו לו בתים בו'. לא מייירי צתמים שדר
 בהם דהא תנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) אין מחייבין אותו למכור ביתו וכלי תשמישו:

כריש פירקין דשור שגנה [ארבעה
 וחמשה]: משלם נזק שלם. וקדריש
 ליה לרעהו הכי שור של רעהו הוא
 דכי הוי מזיק תם לא משלם אלא חצי
 נזק אצל אי מזיק שור של הקדש
 משלם מזיק נזק שלם ואפילו תם
 וקאמר ר"ע דשקל הקדש שיעור דמי
 שורו מעדית קרקעות של מזיק:
דלמא דכ"ע בדניוק קרקעות של מזיק:
 משלם ליה מזיק אלא זיבורית הואיל
 והוא כעדיית דניוק דמדה ר"ע לר'
 ישמעאל דאמר מיטב שדהו של ניזק
 ועדיית דקאמר ר"ע עדיית דניוק
 קאמר ולא אחי לאפלוגי עליה אלא
 בהקדש: **וצפוגא דר"ש בן מנסיא**
ורבנן פליגי. דמשמיה ר"ע לרבי
 ישמעאל דלא איירי אלא צהדיוט
 אצל צנוקי הקדש פטור ליה ואחי
 ר"ע לפלוגי עליה: **א"כ מאי לא צא**
ההכח. דמשמע דנקרא גופיה פליגי
 דלא צא הכתוב להכי אלמא צהדיוט
 נמי פליגי: **ועוד מאי ק"ו להקדש.**
 הואיל ומן העדית דקאמר ר' עקיבא
 אניוק קאי ולאקולי אחא דיהיב ליה
 מזיק מזיבורית מאי ק"ו להקדש
 גריעותא הוי ולר"ע יפה כחו דהקדש
 צנוקין דאמר דאפילו הוי מזיק תם
 שקיל הקדש נזק שלם ונפקא ליה
 מרעהו: **ועוד.** תניא צהדיא דמן
 העדית דקאמר ר"ע אמזיק קאי:
ישיב כסף ישלם ר"ע לצעלו דהוה ליה
 למיכתב בעל הצור ישלם כסף לצעלו
 ישיב דתנא רחמנא למה לי הואיל
 וכבר כתיב ישלם לרבות כל השבות:
מדעתו. אי משלם ליה מזיק נזקו
 מדעתו דלא אטרחיה ללעוק עליו
 צ"ד שקיל סובין אצל אס אינו רואה
 המזיק ישלם נזקו לניוק אלא צ"ד
 דהיינו בעל כרחו אינו משלם אלא
 כסף: **דיקא נמי.** דגבי מיטב כתיב

ישלם דמשמע ישלם בעל כרחו: **ישולם.** משמע על ידי אחרים צ"ד
 יורדין לנכסיו דמזיק אצל ישלם משמע נמי מדעתו: **אלא אמר אביי.**
 לא משכחת מירוצא להני קראי אלא כדמר כי האי גוונא דמרתא
 רבה להך דתניא כו': **מי שהיו לו שדות צתים וכרמים.** שוה מאתים
 זון ותנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) מי שיש לו מאתים זון לא יטול
 לקט שחכה ופאה ומעשר עני דלאו עני הוא ונמלא גזול עניים הוי
 לו מאתים זון חקר דינר ונתנו לו שוה אלף זון צבת אחת הרי
 זה יטול זה יש לו צתים שדות וכרמים שוה מאתים זון אצל אינו
 מוצא למכור מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה שוה מאה זון
 וקרקעותיו ימכור במאה זון דטפי מפלגא לא זיילי לעולם והרי יש
 לו מאתים זון: **והוי צה מר.** והיינו רבה: **אפילו טובא נמי ליספו**
ליה. שהרי עכשיו אין שוה מאתים זון ותנן (ס"ג) היו לו
 מאתים זון חקר דינר אפילו נתנו לו שוה אלף זון צבת אחת יטול:
 אפילו

אמרת וכו' ועל מדת חסידות לא הוה פליגי רבנן וצלאו הכי נריך לפרש התם כן: **מי** שהיו לו בתים בו'. לא מייירי צתמים שדר
 בהם דהא תנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) אין מחייבין אותו למכור ביתו וכלי תשמישו:
אי דאייקור ארעתא אפילו פורתא נמי לא יספוי ליה. אף על גב שאינו מוצא ליתן עליהם מאתים זון לא יטול כלל לפי שגרס לעצמו
 ופשע דלא הוי ליה למיעל ולמיפק אזוי אצל אס לא פשע אפילו שוות יותר ממאתים זון יכול לטול קודם שימכור צפחות
 משויין ורב אלפס מפרש בעשיר ועד מחצה היינו [א] עד שימלא שיקנה אותם לכל הפחות צחצי דמיהן וגרסינן צתה הכי אלימא
 דויל ארעתא דכ"ע וידייה נמי זל צהדייהו אפילו פורתא נמי לא יספוי ליה פירוש אפילו הוולו כל כך שאפילו התמחה לא יתנו לו
 לא יספוי ליה כיון דזל ארעתא דכ"ע ושוות מאתים זון אף לפי הוול אלא דאייקור כ"ע אפילו טובא נמי ליספוי ליה פי' אפילו מוצא

(א) לקמן טו: גיטין מט',
 (ב) לקמן טו: ד: וערכין
 (ג) א [שמות כא],
 (ד) בס"ח: מיטב.

תורה אור השלם
 1. פי' יבער איש שדה או
 כרם ושלח את בעירו
 ובער בשדה אחר מיטב
 שדהו ומיטב פרמו
 ישלם: שמות כב ד
 2. בעל הגור ישלם כסף
 ישיב לבעליו והמות יודיה
 לו: שמות כא לד

הגהות הגר"א
 [א] הו"פ ד"ה א"י ח"י ועד
 מחלה היינו כו' מ"ח
 ורמב"ם מפרש ש"ס
 דמזין ממש וכן פורמא
 טובא ממש:

מוסף רש"י

איכא למיפרכי. כלומר
 אפילו כתיבא ליה כי
 לא ילפינן הקדש מיניה,
 דאיכא למיפרכי מה לבעל
 חוב שוה שהו הדיוט דלא
 הוה לנשקול צעדיה, שכן
 יפה כוחו צנוקין. שן
 יפה ההכח כמו צנוקין
 ששכרו מיב צנוקין (גיטין
 סו.). משלם נזק שלם.
 ודיש רעהו הכי רעהו
 הוא דמשלם חצי נזק,
 אצל להקדש נזק שלם
 ולגבי הניק הקדש דיש
 הכי, לבעו הוא דמחייב
 אצל הקדש שהיקדש פטור
 ד"ע ח"מ. הדי' ע"כ
 (ס"ג) חוקתא ליה, מאי
 דוחקין דלוקמת פלוגתא
 דרשא בשומא דניוק ומזיק,
 דלמא לגבות מן העדית
 דקאמר ר"ע נמי מעדית
 דניוק קאמר, דהא זיבורית
 דמזיק כ"י ישמעאל,
 ואמנא לא פליגי עליה אלא
 ב"ק להקדש, ד"י ישמעאל
 לא ספירא ליה דר"ש בן
 מנסיא (ס"ג). אם כן, דלא
 פליגי עליה דרשא, מאי
 לא בא הכתוב. דקאמר,
 דמשמע לא צא לך אלא
 לך (ס"ג). ועוד. אי ר"ע
 קולא קאמר לגבי מזיק
 כתיב ישמעאל, מאי קל
 ודומר להקדש. דקאמר,
 הואיל וקולא הוא היכי מני
 למיכר וק"ו דמקלין נמי
 גבי הקדש (ס"ג). תניא
 בהדיא, לגבי עקיבא
 צמזיק שיימינן (ס"ג).